

Psykisk helsehjelp kombinert med arbeidsrettede tiltak

Programområde 29 Sosiale formål, folketrygden

29.50 Inntektssikring ved sykdom, arbeidsavklaring og uførhet

Programområde 09 Arbeid og sosiale formål

09.30 Arbeidsmarked

Regjeringen legger stor vekt på målet om et arbeidsliv der alle kan delta. Vi kan slå fast at vi er langt fra det målet i dag.

Noen er for syke for å jobbe. Men en del blir også sykere av å ikke jobbe. Forskning viser at arbeid på sitt beste og for de fleste er helsefremmende. Å jobbe gir tilhørighet og fellesskap, relasjoner og mening. Mental Helse vet at dette kan være den beste medisin for mange som sliter med psykiske lidelser.

Vi mener at det trengs et løft for å inkludere flere mennesker med helseutfordringer i arbeidslivet og få dem tilbake når de faller ut. Det å være i jobb - litt eller mye - må i større grad sees på som en del av løsningen for mennesker med psykiske helseutfordringer.

Vi har sett gode resultater av individuell jobbstøtte (IPS), hvor mange som har hatt psykiske helseutfordringer har kommet ut i jobb, men dessverre har ordningen vært for lite utbygd. Derfor er vi svært positive til at regjeringen sier tydelig at de skal videreføre og bygge ut bruken av IPS.

Samtidig er det viktig å ansvarliggjøre arbeidsgivere. Undersøkelsen viser at det fremdeles er vanskelig for arbeidstakere å snakke om psykiske helseutfordringer på jobben. Angst og depresjoner er blant de vanligste årsakene til sykefravær, og det som fører til flest tapte arbeidsår i Norge. Samtidig viser Verdensdagen for Psykisk Helse sin spørreundersøkelse fra mai 2021, at 4 av 10 ikke ville fortalt sin arbeidsgiver om de slet psykisk.

Arbeidslivet er en av våre viktigste arenaer for å forebygge psykiske helseutfordringer, og en jobb der folk trives har ofte færre sykemeldinger og bedre arbeidsmiljø.

Mental Helse foreslår at Arbeids- og sosialkomiteen ber regjeringen igangsette et arbeid om at det stilles større krav til arbeidsgivere om psykisk helsefremmende arbeidsplasser, trygt arbeidsmiljø og mer systematiske tiltak mot mobbing og diskriminering i arbeidslivet.

Dagens regelverk for fribeløp og avkorting mot arbeidsinntekt for uføretrygdete er ikke godt nok. Vi har lenge jobbet for å øke fribeløpet til 1G, for å sikre at mennesker på uføretrygd ikke blir straffet økonomisk for å jobbe. Regjeringen har fått SSB til å vurdere det. SSB-rapporten, som er omtalt i forslaget til statsbudsjett, konkluderer med at dagens regler i hovedsak balanserer ulike hensyn på en god måte, og at det ikke er hensiktsmessig å gjøre endringer i fribeløpet.

Regjeringen følger anbefalingene fra SSB. Det er skuffende. Det hadde vært fint om regjeringen også lyttet til andre i denne saken. Vi anbefaler tiltak som reduserer sosial ulikhet og får flere folk ut i meningsfullt arbeid alle andre aktiviteter. Det er bra samfunnsøkonomi og det er bra for mennesker som mottar uføretrygd.

Frivillige som er uføre eller mottar trygdeytelser bør for eksempel ikke straffes for å engasjere seg i samfunnet.

Mental Helse foreslår at Arbeids- og sosialkomiteen øker fribeløpet for kombinasjon av arbeidsinntekt og uføretrygd fra 0,4G til 1G.

De største helseutfordringene blant norske yrkesaktive, både når det gjelder omfang og kostnader i form av redusert helse, sykefravær og uførhet, er lettere psykiske sykdommer som angst og depresjon. Disse psykiske helseproblemene reduserer livet i gjennomsnitt med 10–20 år og er en enorm kostnadsbelastning for arbeidsgiver og for samfunnet. De har også en betydelig innvirkning på livskvaliteten til den enkelte.

Derfor må psykisk helsehjelp kombineres med arbeidsrettede tiltak. For mennesker med psykiske helseutfordringer må det gis et tverrfaglig tilbud der helsevesenet, arbeidsgivere og NAV samarbeider for å gi folk mulighet til å få jobbe eller drive med annen meningsfull aktivitet.

En stabil inntekt, forutsigbar økonomi og trygg bolig er en forutsetning for god psykisk helse.

En fjerdedel av sykefraværsdagene i Norge skyldes psykiske lidelser. **Fra 2019 til i dag har sykefravær på grunn av psykiske helseutfordringer økt med 44 prosent.**

Verktøyet for partene i arbeidslivet og regjeringen for å forebygge sykefravær har vært IA-avtalen. Hovedmålet med IA-avtalen er å skape et arbeidsmiljø der arbeidstakere kan være i jobb og delta aktivt til tross for helseutfordringer. Avtalen skal bidra til forebygging av sykefravær, tidlig innsats og tilrettelegging for arbeidstakere som står i fare for å falle ut av arbeidslivet på grunn av helseproblemer.

Mental Helse foreslår at Arbeids- og sosialkomiteen ber regjeringen om at mål og virkemiddel om økt sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne må tilbake i IA-avtalen, når den nå skal reforhandles.